

*Ковальов А.І.,
д.е.н., професор,
професор кафедри економіки, права та управління бізнесом,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса*

*Корольова Т.С.
к.е.н., старший науковий співробітник НДЧ,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса*

*Павлова Т.В.
старший науковий співробітник НДЧ,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса*

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Стратегічне планування в управлінні соціально-економічними процесами мезорівня, як комплекс заходів, що спрямований на створення, вдосконалення або реформування системи соціально-економічних зв'язків для забезпечення сталого розвитку економіки відповідної території, пов'язують саме з категорією місцевий розвиток, визнаючи цей процес його ключовим інструментом, поряд з такими невід'ємними його інструментами як [1, с. 7]:

- заохочення приватних інвестицій;
- формування достатніх місцевих бюджетів;
- раціональне муніципальне управління, використання фінансових та нефінансових інструментів розвитку приватного сектору;
- маркетинг території;
- підтримка бізнесу і створення сприятливого бізнес клімату;
- підтримка недержавних організацій та агенцій економічного розвитку.

Вочевидь, стратегічне планування, як базовий інструмент місцевого соціально-економічного розвитку, має здійснюватися за принципом рівномірного розвитку, згідно з яким, задоволення потреб теперішнього покоління ні в якому разі не повинно погіршувати умови розвитку майбутнього. Отже, відповідно до концепції сталого розвитку у стратегіях соціально-економічного розвитку мезосистем обов'язково мають узгоджуватися економічний, екологічний та соціальний розвиток.

Провідна роль у визначенні загального спрямування місцевого соціально-економічного розвитку, у постановці його цілей та завдань належить місцевим органам влади (органам місцевого самоврядування), як колективним представникам інтересів територіальної громади. Саме на них Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» покладено зобов'язання забезпечити збалансований економічний та соціальний розвиток території, ефективного використання природних, трудових, фінансових ресурсів [2, с. 170].

Реформа децентралізації влади, яка відбувається в Україні та передбачає передачу повноважень та ресурсів на місця, посилює економічну свободу органів місцевого самоврядування. Вони самостійно приймають рішення з розв'язання нагальних поточних проблем розвитку підпорядкованих їм територій. У першу чергу йдеться про такі послуги як: постачання води, тепла, вивезення та утилізація твердих побутових відходів, утримання будинків та прибудинкових територій, а також про модернізацію системи надання соціальних послуг – управління школами та дитячим садочками, організація первинної медичної допомоги, забезпечення утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів і т.д.

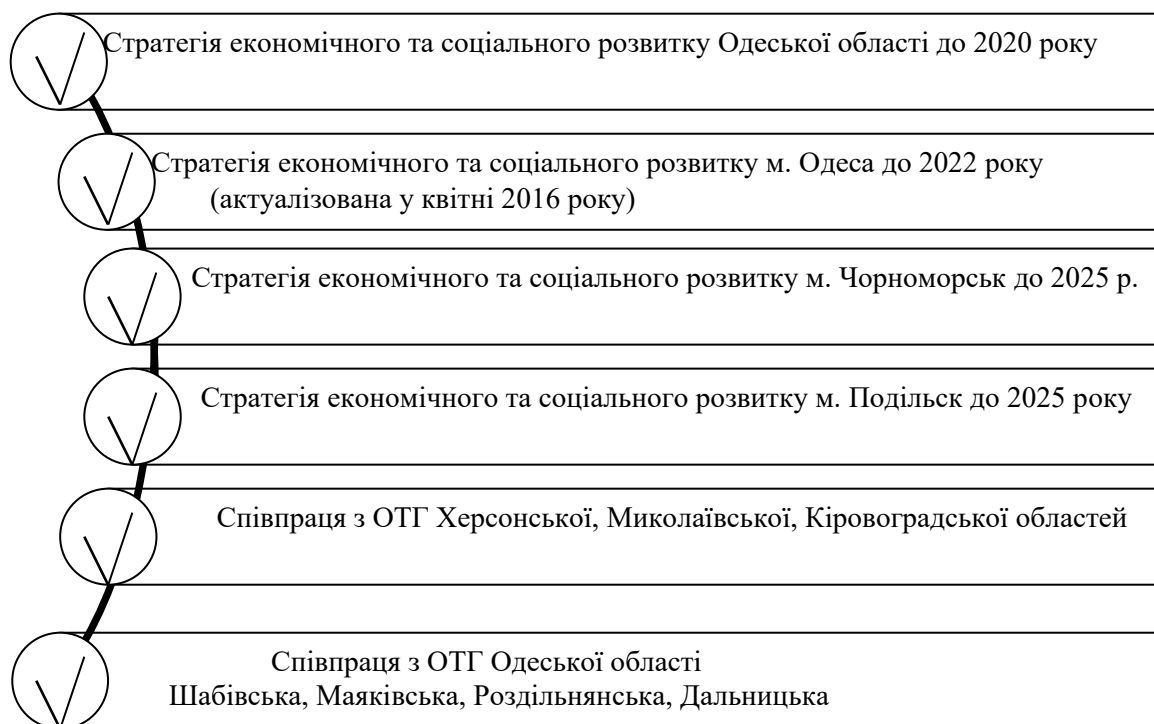
Планування дозволяє визначити можливості місцевих бюджетів фінансувати реалізацію передбачених стратегічних завдань, а у випадку їх обмеженості вдаватися до

пошуку альтернативних бюджетним джерел фінансування. Отже, збільшення повноважень органів місцевого самоврядування має стимулювати «мотиваційний чинник розширення власної фінансової бази за рахунок внутрішніх джерел та вироблення відповідних механізмів акумуляції додаткових фінансових ресурсів до місцевих бюджетів» [3, с. 97].

2020 рік – рік дзеркального відображення подій в економіці, що відбувалися за останні 20 років і рік визначення можливостей, якими може скористатися наша країна в наступні 20 років. Тому, мабуть, не випадково у 2010 році була участь вчених нашого університету в розробці такого програмного продукту регіонального розвитку як «Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року» [4, с. 5].

ОНЕУ не стояв осторонь від життєво важливих процесів державотворення, бо протягом останніх років тісно співпрацював із щойно створеними громадами Одеської, Миколаївської, Херсонської та Кіровоградської областей (див. рис.1).

Досвід ОНЕУ з планування МЕР

За цей час фахівцями університету в рамках Програми USAID «DOBRE» ретельно підготовлені та успішно проведено 9 регіональних семінарів з питань соціально-економічного розвитку громад, присвячених розробці Стратегій, складанню Економічного профілю, формуванню Планів дій для залучення інвестицій. Наш університет мав «персональну» відповідальність за якісну підготовку восьми ОТГ до інвестиційних форумів шляхом розробки окремих розділів Економічного профілю громади (зокрема SWOT – аналізу), проектно-інвестиційних пропозицій та оволодінням представниками ОТГ фахових презентацій проектів. Це переконливо зацікавило представників Грантових програм, фондів міжнародної технічної допомоги та галузевих інвесторів до співпраці із об'єднаними територіальними громадами.

Таким чином, фахівці ОНЕУ не випадково зосередили свою увагу на необхідності вдосконалення стратегічного планування громад України в умовах децентралізації влади [5, с. 3-12]. Чому саме на такому аспекті мезоекономічного рівня господарювання? Спробуємо аргументувати.

По-перше, у більшості підприємств Одеського регіону, як і інших в Україні, різко погіршилися умови господарювання через прояви наслідків пандемії «COVID-19».

По-друге, підприємствам вкрай тяжко знаходити резерви збуту продукції традиційними каналами.

По-третє, наступ діджиталізації та інших складових «Четвертої промислової революції» потребують розробки нових інформаційних, організаційних, технологічних та комерційних рішень у відповідності із вимогами сучасного маркетингу, до складу яких крім традиційних Котлеровських 7-р додаються нові просторові та надзвичайні аспекти господарювання.

В теперішній час є реальна можливість переосмислити та актуалізувати зміст управлінської діяльності не тільки окремих суб'єктів господарювання, а й мезоекономічного рівня із урахуванням вищезазначених викликів часу, насамперед «COVID-19», Industry 4.0 та глобалізації.

Так, на інвестиційному форумі «Одеса 5Т», що відбувся у вересні 2020р. зосереджено увагу на важливому питанні – визначенні локомотивів нашої регіональної економіки, спроможних подолати виклики часу, зупинити рецесію, в якій господарка Україна (як і інші країни Європи та більшості держав світу) опинилися в останнє півріччя. [4, с. 9].

Відповіді позитивного змісту є в прогностичних показниках розвитку таких напрямів розвитку економіки регіону як:

1. Розбудова сучасної індустрії, відповідної до Smart спеціалізації регіону;
2. Розвиток високопродуктивного аграрного виробництва;
3. Розбудова транспортно-логістичної інфраструктури;
4. Створення за державної підтримки малим та середнім підприємствам якісних сервісів, орієнтованих на добробут, на екологічну та соціальну безпеку громадян;
5. Підтримка туристичної та рекреаційної діяльності.

Таким чином, суб'єкти господарювання, причетні до цих галузей, матимуть можливість відчутти позитивний імпульс суттєвого економічного зростання [6, с. 162]. Для кожного із визначених пріоритетних напрямів доречними стають обґрунтування залучення інвестицій, джерела яких диверсифіковані та надійно забезпечені участю не тільки держави, але й з боку громад Одещини, які мають до цього значний мотивований інтерес бюджетоутворення.

Досвід, здобутий кафедрами нашого університету свідчить, що при наяві відповідного кадрового потенціалу викладачів, їх обізнаності та комунікаційним здібностям, вони можуть бути вельми корисними «агентами змін в громадах».

Список використаних джерел

1. Мід М. Значення місцевого економічного розвитку для територіальних громад / Маргарет Мід // Місцевий економічний розвиток: основи та перспективи розвитку в Україні: матеріали VII Українського муніципального форуму від 1 липня 2011 року, м. Іллічівськ. – С. 6-7.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – С. 32.
3. Костьов'ят Г. І. Соціально-економічний розвиток країни в умовах децентралізації / Г. І. Костьов'ят // Науковий вісник Ужгородського університету (Серія Економіка). – 2016. – Випуск 1 (47). Т. 2. – С. 95-98.
4. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року: монографія. – Одеса: Астропринт, 2012. – 112 с.
5. Ковальов А.І., Карпов В.А., Корольова Т.С., Павлова Т.В. та інші. Стратегічне планування збалансованого розвитку міста Чорноморськ до 2025 року: монографія // За заг. ред. док. економ. наук, професора А.І.Ковальова. – К: ФОП Гуляєва В.М., 2018. – 80 с.
6. Моделювання соціально-економічного розвитку мезосистем в умовах децентралізації: монографія / [Н. В. Сментина, А. І. Ковальов, А. З. Підгорний, В. А. Карпов, Т. С. Корольова, Т. В. Павлова, К. В. Вітківська]; за заг. ред. Н. В. Сментини. – Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 272 с.